

Циганки катунарки

инспекция в сведенията за чужди лица, посетили Старо-загорска, Казанлъшка и Чирпанска община през 1942 г. Някои от тях са местни. През м. март 1942 г. трима кошничари от с. Горно Черковище, Казанлъшко отиват от с. Шипка в гр. Габрово. Копанар от Борисовград (дн. Първомай – б.а.) посещава с. Зетъово, Чирпанско. Други са от Търновско, Севлиево, Невро-

копско (дн. Гоцеделчевско – б.а.), Пловдивско. По същото време трима калайджии от с. Килифарево и с. Бузовци, Търновско и от гр. Севлиево идват от с. Шейново и се отправят за с. Крън, Казанлъшко. Калайджия от Неврокопско през Долно Сахране се придвижва към Горно Сахране, Казанлъшко (ТДА Стара Загора, ф.88-к, оп.1, а.е.201, л.5,10,28,38,41).

Снабдените с открити листове цигани строго се контролират. Властите определят мястото в околностите на селището за настаняване на циганския катун, както и продължителността на пребиваване в този пункт. Още с пристигането си те трябва да се явят в кметството, за да се запишат. Същата процедура важи и при търгването им (Окръжно от 15 август 1935 г. – ТДА София, ф. 170-к, оп.1, а.е.1, л.21).

При комуникирането с местното управление и с околното население има ясно изразено полово разделение. Ролите са на различно социално ниво – мъжката е на равнище администрация, ръководител. Мъжете се включват когато трябва да се уреди правото на престой, когато се наемат на работа, при търговия с коне или други по-големи сделки. „Веднъж срещнах голяма група от мюсюлманските номади железари („айдиа“), движещи се в индийска нишка по хребета на някои хълмове в Източния Балкан, недалеч от Котел. Дори не можах да разбера каква е формата на техните палатки, понеже те правеха престои, без да ги опъват, докато техните водачи напразно се опитваха да получат разрешение да лагеруват по възвишенията над село Градец” (Petulengro 1915-16: 53-54).

Основно контактите между циганите чергари и околното население се извършват от жените – омъжени с поотраснали деца. Мъжете работят в катуна, а жените (заедно с неомъжени дъщери или снахи) обикалят населеното място, предлагат продукцията, просят, врачуват. Услугите и обменът на вещи са ключ към общуването със съседите.

В началото на XX век „Край бреговете на р. Елешница софийското население си живееше патриархално. През летните дни жените с хурки и плетива в ръцете белеха платна на зелената морава... Разкривени